

SKARA

TEMAVANDRINGAR

I SKARABORGS VACKRASTE STAD

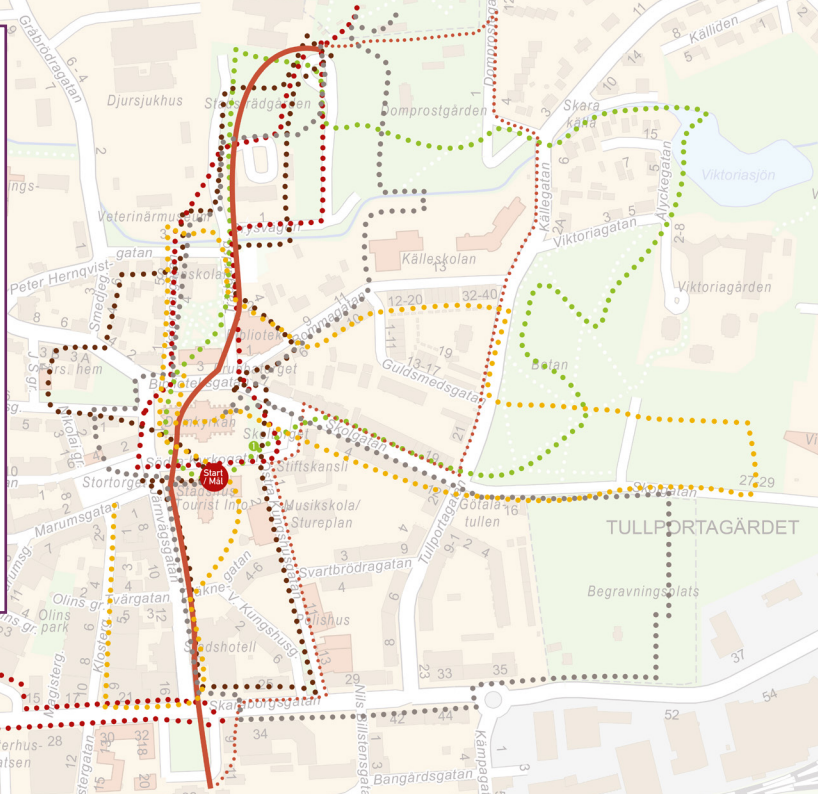
7 VANDRINGAR I SKARA CENTRUM

Vandringarna startar
som regel vid Skara
stadshus och tar ca
45-60 minuter.

BARNVANDRING

Läs om Birger Ugglas
Kulturvandring
på sista sidan!

Skara kommun Fastighetskartan © Lantmäteriet Geodatasamverkan Kartorna i broschyren är framtagna av Skara kommun 2022.

- ● ● ● ● **GRÖNSKANDE ÖVERRASKNINGAR**
Besök fem parker med olika karaktär i Skara.
- ● ● ● ● **HISSNANDE HISTORIA**
Här finns spår från de flesta epoker. På tusen år hinner mycket hända.
- ● ● ● ● **KONST OCH SKULPTUR 1**
Längs Skaraborgsgatan
- ● ● ● ● **KONST OCH SKULPTUR 2**
I stadens hjärta
- ▬ **ARKITEKTURSTRÅKET**
En plantskola för arkitekter och snudd på världsarv
- ● ● ● ● **STENVANDRING**
Här hittar du allt från hitforslade megaliter till gotiska mästerverk
- ● ● ● ● **TUSEN ÅR HAR GJORT OSS KLOKA**
Generation efter generation har bidragit till kulturen och atmosfären i Skara.

Framsidan: Promenad på Bommagatan. Foto: Simon Olsson.

"TACK FÖR SKÖNHETEN!"

2016 utsågs Skara till Skaraborgs vackraste stad av arkitekturskribenten Mark Isitt. Och han bör veta, under sin reportageresa besökte han dem alla. I sin motivering talade han om Skara som en plantskola för arkitekter och att han i Skara kände sig välkommen och omfamnad. Vid åsynen av domkyrkans höga valv utbrast han: "Tack för skönheten!"

Nu inbjuder vi dig till sju promenader i den tusenåriga och vackra staden. Förbered dig på grönskande överraskningar och hisnande historia, se det storslagna i det lilla och upplev mera!

Du hittar mer utförliga texter till vandringarna på skara.se/temavandringar

SKARA FRÅN DÅTID TILL NUTID

Staden där sekler och vägar möts.

I Skara är det förflutna ständigt närvarande. Det påminner oss om den tusenåriga utveckling som gett oss den stad vi har idag och som vi kan vara mycket stolta över.

Den långa historien har gett oss ett rikt kulturliv. Sång och musik har alltid varit en viktig del i skarabornas liv. Här finns också vaggan för den svenska veterinärmedicinen. Skara har i alla tider varit en mötesplats.

Tidigt var det skolan och kyrkan som gjorde att människor sökte sig till staden och så är det fortfarande. Skara är stiftsstad och flera eftertraktade utbildningar lockar hit ungdomar från hela landet.

Skara erbjuder ett gott liv. Vandringar i staden och dess historia är väl värd att ta del av - flera gånger om.

Barbro Olofsson

Bitr. älderman i Skara Gille

Seven city walks. Look for the flag in this leaflet. It tells you where you can find information signs in English in the city, or folders at the Tourist Information in the Stadshus.

Sieben Stadtspaziergänge. Achten Sie auf die Fahne in der Tourist Information. Hier erfahren Sie, wo Sie Hinweisschilder in der Stadt, oder Broschüren in der Tourist Information, in deutscher Sprache finden können.

GRÖNSKANDE ÖVERRASKNINGAR

Start och mål vid Skara Stadshus
Tidsåtgång: 45–60 minuter

Skara är en grön och lummig oas med många ståtliga träd, inte minst i Botan.
Men gröna överraskningar finns också på andra platser.

1. KRABELLUND

Så heter lunden med hästkastanjer öster om domkyrkan. Den anrika skolkören MV (Musikens vänner) börjar och slutar sina sångkvällar i maj här efter att ha sjungit i Botan och sprungit runt Viktoriasjöarna.

2. BOTAN

På informationstavlan vid entrén till parken kan du läsa om Botans tillkomst. Idag finns 350 träd, en rhododendron- och azalealund samt en örtagård i parken som Linné-lärjungen Peter Hernqvist grundade. Bland parkens många träd lever nu bland annat en rad fladdermusarter. Här växer nationalträdet Ornäsbjörk som alla kommuner fick som gåva under Linnéåret och två vänskapsträd (kärrekar) som kommunen har fått av vänorten Zeven i Tyskland. Den över hundraåriga idegranen växer bredvid

katsuraträden som har hjärtlika blad och doftar pepparkaka om hösten. I örtagården kan du se hur de gamla medicinalväxterna har använts genom århundraden. Den öppna ”studentvallen” inramas lämpligt nog av björkar, bl a himalaya-björk, kamtjatkabjörk och körsbärsbjörk.

3. DOMPROSTEPARKEN

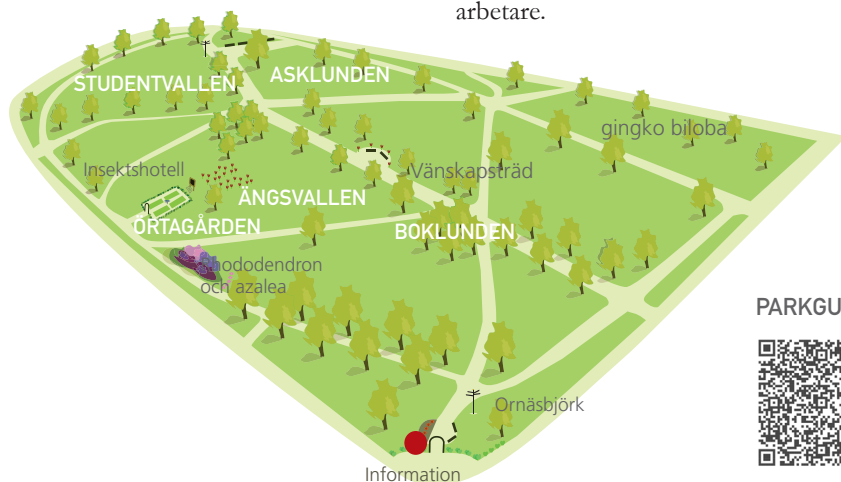
Här växer tre annorlunda träd: Korkalm, japansk magnolia och rödek.

4. STADSTRÄDGÅRDEN /FORNBYN

Här hittar du gulbrokig rödask och kinesisk sekvoja. Missa inte att titta in i Fornbyn och se den ståtliga eken.

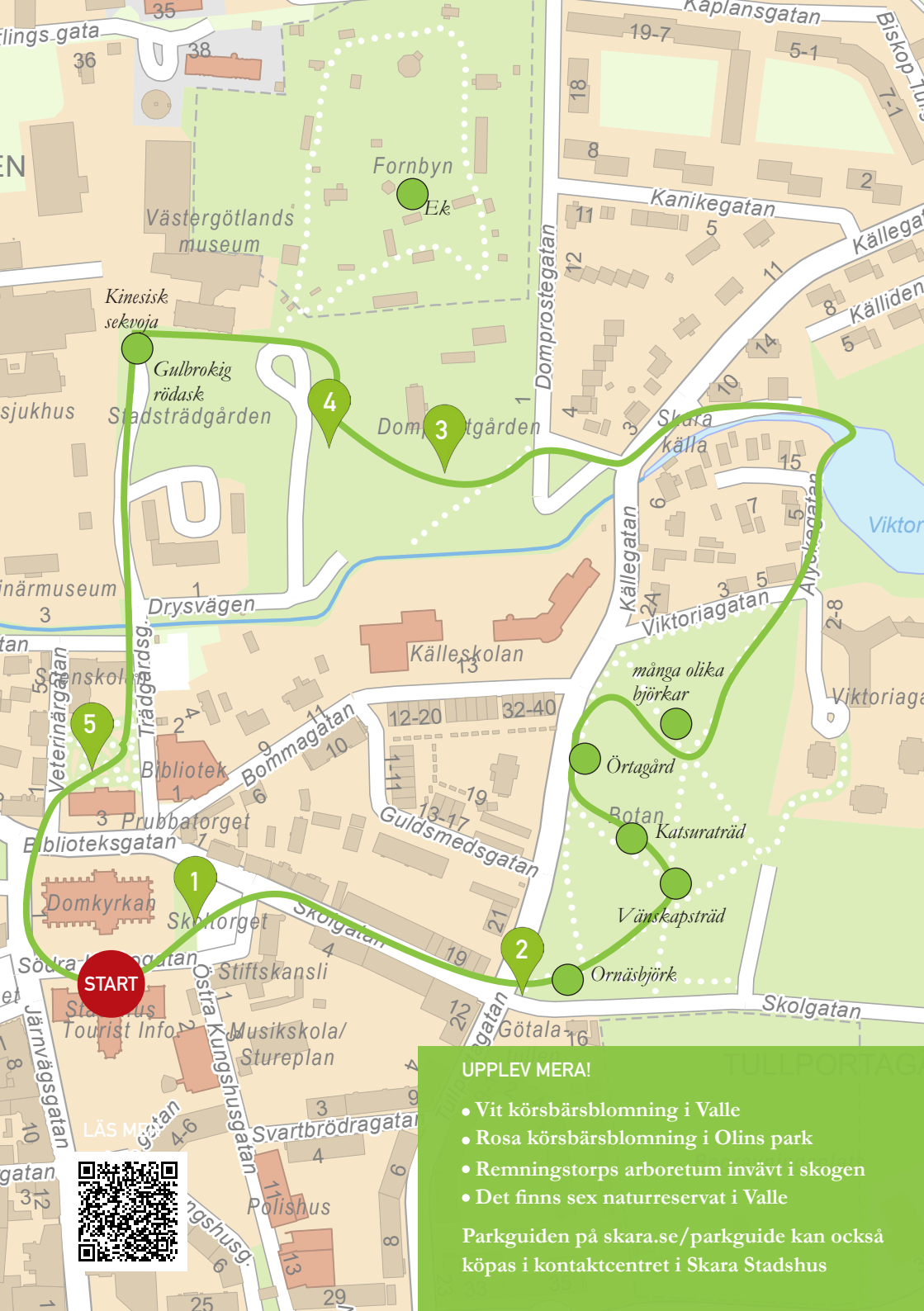
5. BIBLIOTEKSPARKEN

I denna skuggiga miljö växer rödblommig hästkastanj. Kastanjen planterades en gång som en hyllning till en framstående reumatikerforskare och dennes medarbetare.

PARKGUIDE

START

UPPLEV MERA!

- Vit körsbärsblomning i Valle
- Rosa körsbärsblomning i Olins park
- Remningstorps arboretum invävt i skogen
- Det finns sex naturreservat i Valle

Parkguiden på skara.se/parkguide kan också köpas i kontaktcentret i Skara Stadshus

HISNANDE HISTORIA

Start och mål vid Skara Stadshus
Tidsåtgång: ca 1–1,5 timme

*På tusen år binner mycket hända! Här finns spår från de flesta epoker
och medeltiden är alltid närvarande i stadsmiljön.*

1. DOMKYRKANS KRYPTA

Vid restaureringen 1947-1949 återfanns en välbevarad krypta från 1100-talet. 1999 fann man dessutom ännu äldre murar.

2. SKARA MEDELTIDA STAD

Modell över Skaras medeltida gatunät, som fortfarande syns i stadsbilden. De gamla kyrko-, kloster- och slottsplatserna finns utmärkta på skyltar i staden och du passerar dem under vandringen.

3. S:T NIKOLAI RUIN

Den mest synliga lämningen från en av Skaras många medeltida församlingskyrkor (1100-tal).

4. VETERINÄRMUSEET OCH

S:TA KATARINA KLOSTER

Veterinärmuseet är byggt på grunden av fransiskanerklostret S:ta Katarina från 1200-talet. I museet finns medeltidsutställning och veterinärhistoria från 1700-talet. (Inträde 20,- vuxen).

5. VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM OCH FORNBYN

Gå ner en våning i kulturlagret och ta en vandring genom Skaras medeltid. Fornbyn är Skaras eget lilla Skansen med byggnader från äldre tider.

6. DJÄKNESTALLET

Så här levde Skaras elever på 1800-talet.

7. GAMLA BIBLIOTEKET / BOKÄVENTYRET

Stora samlingar av handskrifter och Sveriges äldsta bok, Skaramissalet, från 1100-talet. Missa inte besöksmålet Bokäventyret (inträde).

8. BÅTSMANSHUSET

Båtsmanshålet inrättades 1629 och innebar att varje stad skulle hålla båtsmän. Båtsmanshuset var ett av de första husen som uppfördes efter stadsbranden 1719.

9. SKOLTORGET

Två gamla skolhus har stått på torget.

10. SKARABORGS SLOTT

En miniatyrmodell visar hur slottet såg ut när det uppfördes 1585, ovanpå resterna från dominikanermunkarnas kloster S:t Olof från 1200-talet. På andra sidan järnvägen finns också vallgravar och borgkullen kvar efter medeltidsslottet Gälakvist.

11. S:T PERS KYRKA

1100-tal. En del av den forna medeltidskyrkan samt ett smyckekors kan anas i golvet inne i kongresshallen (begränsad tillgänglighet).

12. FRIHETSSTENEN

Stenen uppmärksammar bl a Skara stadga och trälldomens avskaffande (1335).

13. S:T LARS KYRKA

Den forna medeltidskyrkan från 1200-talet är utmärkt med rödbruna stenar i kullerstensbeläggningen.

14. STORTORGET

Här står det vackra Rådhuset från 1720-talet. Krönikebrunnen visar viktiga händelser fram till 1939. Avsluta vandringen med ett varv runt Skaras historia och upplev tusen år på ett ögonblick!

BROGÅRDEN

Västergötlands museum

Fornbyn

Gräbrödragatan

Djursjukhus

Städsträdgården

Domprostgården

Undervisningshuset

Veterinärnärmuseet

Drysvägen

Peter Hernqvistsgatan

Smedjegatan

Trädgårdsgatan

Källeskolan

Alandersg.

Biblioteksgatan

Bommagatan

12-20 32-40

Guldsmedsgatan

Stadshusgatan

Södra Kyrkogatan

Stiftskansli

Marumsg.

Järnvägsgatan

Stiftskansli

Musikskola/ Stureplan

Olins gr. park

Olins gr. Tvärgatan

Ljåkne-gatan

Svartbrödsgatan

Teaterhus-

Skaraborgsgatan

UPPLEV MERA!

- Bokäventyret
- varnhem.se
- Göta (domarringar)
- Brunsbo biskopsgård
- Amundstorp

I skriften Krönikebrunnen finns mer information om motiven som avbildas på fontänen. Hämta också museibroschüren med Skaras nio museer och broschüren om Varnhem. Finns i kontaktcentret i Skara stadshus och på skara.se

STORSLAGET I DET LILLA

DEL 1: KONST OCH SKULPTUR (SKARABORGS GATAN)

Start och mål vid Skara Stadshus
Tidsåtgång: 30–40 minuter

*Utefter Skaraborgsgatan finns ett pärlband av offentliga konstverk
på öppna platser och husfasader.*

1. SPARABORGEN

Walter Bengtsson (1984). Väggsulptur med figurer som anknyter till de klassiska sagorna, med prinsessan, draken, rid-daren och en tung kassakista. Draken är en symbol för inflationen, som försöker ta pengarna i kamp med en skattmästare som försöker skydda pengarna åt spararna.

2. KONSTVERK PÅ WILLYS FASAD

Nandor Wagner (1965), skulptör, bildkonstnär, grafiker som kom från Ungern 1956.

3. GUNNAR WENNERBERGS-MONUMENTET

Lenny Clarhäll (2003). Som ett gigantiskt W eller en spegling av domkyrkans torn tronar monumentet över Skaradjäknen och magistern Gunnar Wennerberg.

4. SKARAFOLK

Gösta Pettersson. Konstverk på fasaden vid Frejan (Riksbyggen).

5. DURSPELAREN

Wanja ”Nones” Håkansson 1990.
På innergården vid fontänen står denna skulptur.

6. KONSTVERK PÅ HSB:S FASAD

HSB:s gula tegelfasad pryds av ett konstverk som föreställer ett husbygge.

7. ICA KVANTUM MUNKEN

J O Hilmersson. Tre trinda skaramunkar pryder fasaden. Konstverken sattes upp i samband med att Ica byggde nytt och bytte namn till IcaMunken.

8. KUNSKAPENS TRÄD

Gösta Pettersson, (1978). Här har konstnären inte nöjt sig med att utsmycka en sida av tegelfasaden, utan låter den gå runt hörnet. Studenterna anknyter till skoltraditionen, tranorna till Västergötland och Adam och Eva anspelar på kunskapens träd.

9. FRATER ARGENTEUS

Erik Sand (1974). Silvermunken kallas mest för Ostmunken och han symboliserar traktens osttraditioner och Skaraborgs roll som jordbrukscentrum.

10. SKARA STADSHOTELL

Avsluta vandringen med en titt på Skara Stadshotells stora samling av Lars Lerin-akvareller, ca 30 st. Kanske smakar det med en kopp kaffe i hotellets café?

UPPLEV MERA!

- Zornutställning på Skara Konsthottell
Här finns alla ABC-mästarna!
- Utövande konstnärer med ateljéer:
Bo Södervall och A-K Medin
- Vallevägen
- Konstrundan Vallehelgen i maj
- Konstnatten/Kulturveckan
i oktober

LÄS MER

STORSLAGET I DET LILLA

DEL 2: KONST OCH SKULPTUR (STADENS HJÄRTA)

Start och mål vid Skara Stadshus
Tidsåtgång: 1 timme

1. KRÖNIKEBRUNNEN

Nils Sjögren (1939). Skildrar viktiga händelser i Skaras historia under tusen år.

2. BESKOWS GLASMOSAIKER

Beskows glasmosaiker i domkyrkan är enastående och världsunika. De tillkom mellan 1945–1976 och blev Beskows livsverk. Mosaikerna visar bibelns budskap. Gamla testamentet på norra sidan läses uppifrån och ner. Nya testamentet på södra sidan läses nedifrån och upp.

I öster ser vi nya himlar och en ny jord.

Se även Skaramästarens reliefer från 1100-talet och Michel Östlunds glas-konstverk *Brynolfs ljus* från 2014. Ljud kan också vara konst – fyra gånger om dagen ljuder klockspelet från norra tornet.

3. SKARA MEDELTIDA STAD

Martin Hansson (2013). Visar det medeltida gatunätet. På väg mot nästa stopp kan du göra en kort avstickare till Ateljé AK Medin t v på Peter Hernqvistgatan.

4. BOKMODUL

Bokmodulen (2021) föreställer några av Skaras bokrariteter.

5. PETER HERNQVIST

Byst av Martin Hansson (2008). På andra sidan huset finns också en minnesvård som uppfördes 1908 till minnet av ”Veterinärväsendets i Sverige grundare och föregångsmän” Peter Hernqvist och S.A. Norling.

6. KUNGSSTENEN

Stenen restes 1923 till minne av nyinvi-ningen av Varnhems klosterkyrka 1923.

7. AGNES DE FRUMERIE M FL

Basutställning på Västergötlands museum om en föregångare inom glaskonsten.

Utanför entrén finns konstverken *Labyrint* av Marie Beckman (1994) och *Ylva och Ulf* av Lenny Clarhäll (2003).

Missa inte Skaras verkliga doldis, skulpturen *De odlade jorden*, av Jalmal Lindgren (1976). Den står i parken norr om museibyggnaden. På vägen dit genom Fornbyn passerar du både hällkistor och 1600-talskors.

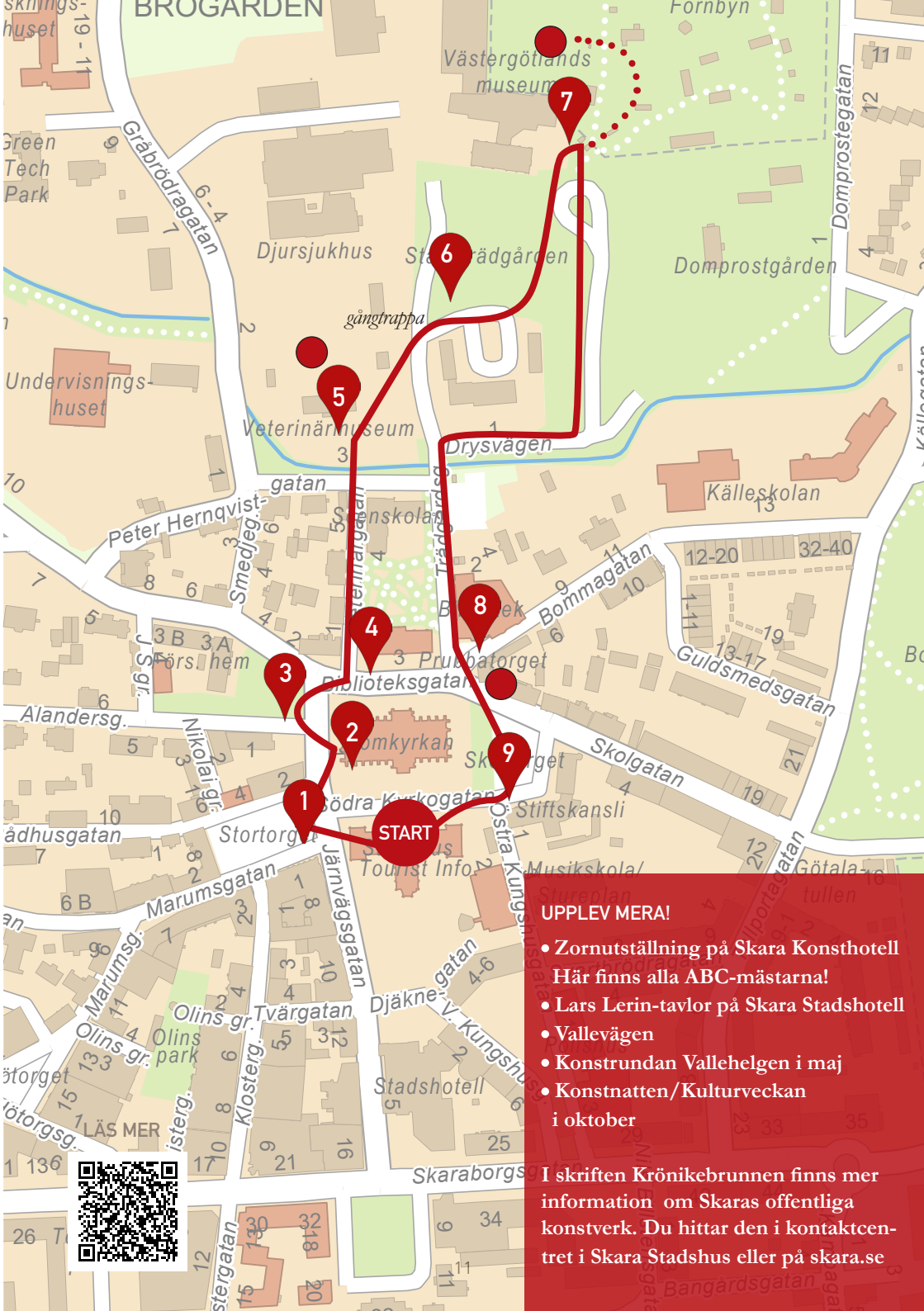
8. DET SKRIVNA OCH TRYCKA ORDET

Lenny Clarhäll (1985). En bildberättelse på sju hängande pannåer inne på Nya biblioteket. Skriftens historia i Skara avbildas, från de första runorna fram till den digitala revolutionen.

På väg mot nästa stopp hittar du Bladhkska galleriet där det ofta hålls konstutställningar.

9. SKARADJÄKNE MED SÅNGLÄRKA OCH BILDER UR SKARAS HISTORIA

Två verk av skarakonstnären Wanja ”Nones” Håkansson. Statyn *Skaradjäken med sånglärka* (1988) är en symbol för Skaras långa skolhistoria och Musikens vänner som i över hundra års tid sjungit i Krabbelund och Botan. På Skaraterassen visas *Bilder ur Skaras historia* (2002): domkyrkans byggnads- och skolhistoria, studentsång och bibliotekets betydelse.

UPPLEV MERA!

- Zornutställning på Skara Konsthottell
- Här finns alla ABC-mästarna!
- Lars Lerin-tavlor på Skara Stadshotell
- Vallevägen
- Konstrundan Vallehelgen i maj
- Konstnatten/Kulturveckan i oktober

I skriften Krönikebrunnen finns mer information om Skaras offentliga konstverk. Du hittar den i kontaktcen-tret i Skara Stadshus eller på skara.se

STORSLAGET I DET LILLA

DEL 3: ARKITEKTURSTRÅKET

Start vid stationshuset, mål vid Västergötlands museum

I Skara har varje generation fått göra avtryck i stadsbilden - under tusen år!
2016 utsågs Skara till Skaraborgs vackraste stad av arkitekturskribenten Mark Isitt.
I sin motivering talade han om Skara som en plantskola för arkitekter och att han i Skara kände sig välkommen och omfamnad. Stråket mellan stationshuset och Västergötlands museum beskrev han som snudd på världsarv. Ta en tur längs arkitekturstråket och njut av atmosfären och våra vackra byggnader!

1. STATIONSHUSET

Carl Österman (1899). Till vänster Hushållnings-sällskapet, ritat av G Ålander.

2. STADSHOTELLET

Erik Langlet (1870). Praktfulla interiörer, till exempel festsalen på andra våningen. Langlet har också ritat hörnhuset mot norr (1878). Mittemot ligger ett hus ritat av Ernst Torulf (1900-1904), som också har ritat vattentornet och maskinhuset på elverket.

3. STADSHUSET

Helgo Zettervall, (1869-71), nygotisk stil, tidigare skola. Mittemot (Järnvägsgatan 8) ett hus ritat av Ernst Stenhammar, 1924-27

4. DOMKYRKAN

Byggmästare: ”Skaramästaren”, 1100-tal. Arkitekter vid renoveringar: Helgo Zettervall (1886-1894), Ivar Tengbom (1948), Jan Lissinsky (2000). Stilarna har skiftat genom åren, från romansk till gotisk och barock. Nu är det den gotiska stilen som framträder. Vid Stortorget ligger f d telegrafhuset, av Ivar Tengbom (1949).

Årtalen anger när bygglov utfärdades, eller när byggnaden stod klar.

5. GAMLA BIBLIOTEKET

J F Åbom (1859). En av stadens äldsta stenbyggnader, uppförd i medeltidsinspirerad stil. Till höger ligger Bladhskas huset.

6. NYA BIBLIOTEKET

Olle Bergman (1985-1987). Till höger nedanför biblioteket skymtar Djäknestallet.

7. SKARA SKOLSCEN

Drott Gyllenberg och Thorsten Thorén (1958). Byggnaden uppfördes för att användas som tingshus. På väg mot museet passerar du Kråks Herrgård (1790) som flyttats hit tillsammans med Götala herrgårds flyglar (1780).

8. VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

Äldre delen: Charles Lindholm (1915). Yngre delen: Per Seiving, (1993). Öster om museet ligger Fornbyn, med byggnader från äldre tider.

VÄGEN TILLBAKA:

Radhusen på Domprostegatan (Drott Gyllenberg 1958), Källeskolan (Wilhelm Dahlgren 1908-1910), Gamla Everts (Drott Gyllenberg, slutet av 1950-talet), traditionell träbebyggelse (1818-1850), Stiftskansliets äldre del (samtida med Linnés besök i Skara år 1746).

UPPLEV MERA!

- Se även vandringen Hisnande historia
- Viktoriaskolan
- Gamla vattentornet
- Varnhems klosterkyrka

I skriften Det moderna Skara finns fler vandringförslag. Du hittar den i kontaktcentret i Skara Stadshus.

START

Busstation

STEN - FRÅN MEGALIT TILL CEMENT

Start och mål vid Skara Stadshus

Tidsåtgång: 45 minuter (inklusive promenaden tillbaka från Fornbyn)

I stadskärnan finns allt från hitforslade megaliter till nyskapade cementdetaljer och gotiska mästerverk i sandsten. Skara ligger mitt i den globala geopark Platåbergens Geopark, utsedd av UNESCO. De världsunika platåbergen i området har varit en inspirationskälla, förutsättning och resurs för invånarna sedan urminnes tider, och det har satt sina spår i stadsbilden. Här finner du även inslag av sten från andra delar av landet som nu utgör självklara inslag i gatubilden.

1. STADSHUSET

Huset uppfördes 1869-71 i nygotisk stil av samme arkitekt som sedan fick uppdraget att återge domkyrkans dess gotiska karaktär. Helgo Zettervall använde handslaget rött tegel, lokal kalk- och sandsten samt portlandcement i vissa av fasadens detaljer – ett banbrytande arbete. Byggnaden uppfördes ursprungligen som skola men är numera stadens stadshus. Välkommen in och titta på fossilerna i kalkstensgolvet – hur många kan du hitta?

2. FRIHETSSTENEN

Stenskulpturen i granit av Bertil Y Svensson "Byson" (1985) tar upp stora händelser i Skaras historia med betydelse för Sverige, som träldomens avskaffande 1335.

3. JÄRNVÄGSGATAN

Järnväggsgatan är stadens paradgata. Den kantas av arkitektritade hus från perioden sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Se särskilt de två f d bankpalatsen, det ena i fin jugendstil.

4. SKARABORGS SLOTT

En miniatyrmodell visar hur Skaraborgs slott såg ut när det uppfördes 1585 på denna plats, ovanpå resterna från dominikanermunkarnas kloster S:t Olof från 1200-talet.

5. GAMLA KYRKOÅRDEN

Gravstenarna speglar främst perioden 1825-1912. Lägg märke till två gravstenar som ser ut som trästubbar och Alanders enorma gravsten i granit från 1866.

6. SKOLTORGET

Skoltorget, med kullerstensbeläggning från 1800-talet, är tidigare plats för stadens gamla trivialskola. Skolan brann ner 1719, men återuppsybyggdes 1722 innan den ersattes av en ny skolbyggnad.

7. DOMKYRKAN

På sandstensfasaden finns närmare tusen stenhuggarmärken av ca 30 olika slag. Lägg märke till statyer utvändigt, och reliefer, gravstenar och muren i kryptan invändigt.

8. BOMMAGATAN

Gatsten är ett vanligt inslag i gatubilden i den gamla stadskärnan.

9. VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

Den gamla museibygnaden invigdes 1919 och är byggd i handslaget rött tegel. Inne på museet finns unika liljestenar i sandsten.

10. FORNBYN

Fornbyn visar äldre historiska byggnader bland annat Hornborgastugan i sandsten. Här finns också en hällkista i sandsten från Lilla Balltorp, Torbjörntorp.

**INTERESSANTA PLATSER PÅ
VÄGEN TILLBAKA:**

- Kungastenen, namnteckningar av flera kungligheter
- Veterinärmuséet medeltidsutställning och klosteruin i källaren (inträde)
- S:t Nikolai kyrkoruin (1100-tal)
- Rådhuset, sandstenspelare.
- Stortorget, kullersten.

UPPLEV MERA!

- [Plataberg
platabergensgeopark.se](http://platabergensgeopark.se)

TUSEN ÅR HAR GJORT OSS KLOKA

Start och mål vid Skara Stadshus

Tidsåtgång: 45–60 minuter

Generation efter generation har bidragit till kulturen och atmosfären i Skara. På Krönikebrunnen avbildas flera personer som har haft betydelse för Skaras utveckling. Men det finns fler spår i staden som visar vad personer betytt.

Här är ett urval profiler som har gjort avtryck.

1. KONSTNÄRER *Domkyrkans interiör*

Skaras mest betydelsefulla konstnär är inte känd vid namn - han kallas för ”Skaramästaren”. Det var självaste byggmästaren för domkyrkan! Inne på södra väggen finns några av hans reliefer bevarade.

Bo Beskows glasmosaiker är enastående. Hela den bibliska historien avbildas i det som blev hans livsverk. Bo Beskow var vän med Dag Hammarskiöld. Det finns glasmosaiker av Bo Beskow även i FN-skrapan i New York. Men det var i Skara han gjorde sitt största arbete, som har setts av hundratusentals människor sedan dess. På Västergötlands museum finns en basutställning om Agnes de Frumerie, en annan föregångare inom glaskonsten.

2. BOKENS MÄN OCH KVINNOR

På Gamla biblioteket finns mängder av skrifter samlade, bland annat Sveriges äldsta bok! Tusen års kunnande och insikter trängs bland hyllorna. Här har författare som Kerstin Ekman och Jan Guillou gjort research till sina böcker. Men platsen har även en annan spännande historia. En gång bodde på denna plats en fru Bagge. Vid en och samma tid hade hon sex studenter inneboende. Alla sex slutade som landshövdingar i olika landsändar – samtidigt! Axel Gustaf Adlercreutz i Malmöhus län, Adolf Hamilton i Uppsala, C.J. Malmsten

i Mariestad, Axel Wästfelt i Västerbottens län, Curry Treffenberg i Falun och Gunnar Wennerberg i Växjö.

3. VETENSKAPSMÄN *Veterinär museet*

Veterinärpionjären Peter Hernqvist och insektsforskaren Clas Bjerkander var båda lärjungar till Linné. Clas hade en litterär ådra och skrev fantastiska tal på vers.

4. SKOLFOLK

Djäknestallet, Veterinär museet, Skara Skolscen, Prubbatorget, Krabbelund

I Djäknestallet kan du se hur eleverna levde på 1800-talet. Se krabbor (lärare), djäknar (elever) och skulptor (lärarelever) har alla bidragit till Skara som skolstad. Men historien börjar långt tidigare. Redan 1292 finns belägg för att biskop Brynolf upprättat ett Skarahus vid universitet i Saint-Denis i Paris. Sven Hof förnyade pedagogiken på 1700-talet, vetenskapsmannen Peter Hernqvist grundade vid samma tid Sveriges första veterinärskola. Skaradjäknen Gunnar Wennerberg blev längre fram i tiden ecklesiastikminister och ansvarade för hela landets undervisningsväsen. Han var även en föregångare för flickors utbildning. Rektorer som Clara Wallmark och Eva Åsbrink har också gjort avtryck i historien. Clara lekte med prinsar som liten. Genom en källkolycka i unga år miste hon benet men lyckades ändå bli verksam som rektor

för flickskolan i Skara. Eva Åsbrink blev riksdagsman och startade Nya partiet på 1970-talet. Många skarabor kan ännu förnimma hennes röst och uttrycket hon myntade: ”Skara – staden där vägar och sekler mötas”. En sentida profil var Karl-Erik Proft som grundade Skara Skolscen 1963. Här har kända namn som Henning Mankell, Noomi Rapace och Richard Wolff tagit sina första steg på den kreativa banan. Allt detta och mer därtill rymms i Skaras historia som skolstad.

5. MUNKAR *Örtagården*

I Skara fanns två fattigmunkordnar: gråbröder (franciskanerorden) och svartbröder (dominikanerorden). Namnen finns fortfarande kvar i gatunätet i staden. Munkarna förde bland annat med sig kunskapen om läkeväxter. I örtagården i Botan kan du se hur läkeväxterna har använts genom tiderna.

6. ARKITEKTER *Viktoriaskolan*

Från domkyrkan går en tusenårslinje ut mot Viktoriaskolan. Skaramästaren tog med sig stenhuggarkonsten från kontinenten på 1100-talet. Arkitekten Drott Gyllenberg byggde modernistiskt på 1950-60-talet. Aart Arkitekter återknyter till tusen års historia i Viktoriaskolan. Med sin skärmtetegelsfasad och inre rymd återspeglar den några av domkyrkans signum. Skolan invigdes 2017.

7. DIKTARE *Bladhiska huset*

Johan Henrik Kjellgren, Gunnar Wennerberg och Johannes Edfelt representerar var sitt sekel och var sin stil. Alla blev också ledamöter av Svenska Akademin. Gunnar Wennerberg har skrivit Gluntarna med *Här är gudagott att vara*. Johannes Edfelt bodde på översta våningen i Bladhiska huset. Det lilla rummet finns fortfarande kvar, intakt, och kan visas efter överenskommelse.

8. KUNGAR *Frihetsstenen*

I Skara stadga utropade kung Magnus Eriksson trälldomens avskaffande - redan 1335! Frihetsstenen kan också få representera att vi har haft fred i Sverige i över 200 år. I gatunätet finns östra och västra Kungshusgatan kvar som en påminnelse om forna tider. Det sägs att den östra Kungshusgatan bara var för människor av börd, på den västra fick folket vandra.

9. ENTREPRENÖRER *Skara Stadshotell*

Vi är stolta över vårt näringsliv – här finns många stora entreprenörer. Bröderna Roser byggde teater och startade eventcatering utöver det vanliga och fick prestigeuppdrag som kungliga middagar och Volvo Ocean Race. Nu har Jula Hotell tagit över driften av hotellet, som också står med 31 verk av Lars Lerin.

Lars-Göran Blank började med en vedkap och lämnade efter sig Julakoncernen med 100 varuhus i flera länder och norra Europas största centrallager. Plus Sveriges största privata konstsamling med Zorn-tavlor som visas för allmänheten alldeles gratis på Skara Konsthotell. Bert Karlsson skapade Sommarland och Skaras musikindustri. Erik Järnåker startade bl a Skaraplast och var en välgörare av stora mått. Bland annat donerade han musikinstrument till Berwaldhallen i Stockholm.

10. BISKOPAR OCH HELGON

På Krönikebrunnen avbildas flera personer som omnämns på vandringen.

Biskop Brynolf och Jesper Svedberg hör till Skaras främsta biskopar. Brynolf skrev fyra officier på rim och lät anlägga borgen där Läckö slott nu står. Svedberg skrev psalmer som sjungs än idag. Den heliga Birgitta fick uppenbarelser i domkyrkan och vårt senaste helgon Elisabet Hesselblad var bosatt här en tid.

TUSEN ÅR HAR GJORT OSS KLOKA

SAGT OM SKARA

JOHANNES EDFELT, DIKTARE

Ur Johannes Edfelts kantat vid Skara högre allmänna läroverks 300-årsjubileum 1941:

”Först tiden kan förklara
vad detta innebär:
att ha en gång i Skara
fått boken kär;
att ha en vårdag stretat
på slätten med portör
och gräs och örter letat
kring stadens hank och stör.”

CARL VON LINNÉ, NATURFORSKARE

Carl von Linné besökte Skara den 25 juni 1746. Så här skrev han i sin västgötska resa:

”Skara stad låg 2 mil ifrån Lidköping i öster, han är nu en liten stad, ehuru han i förra dagar varit många konungars säte, och Göta Rikets huvudstad.”

”Kyrkan i Skara var dock ännu den skönaste, uppmurad av kvadrat[isk] sandsten till ansenlig höjd och storlek”.

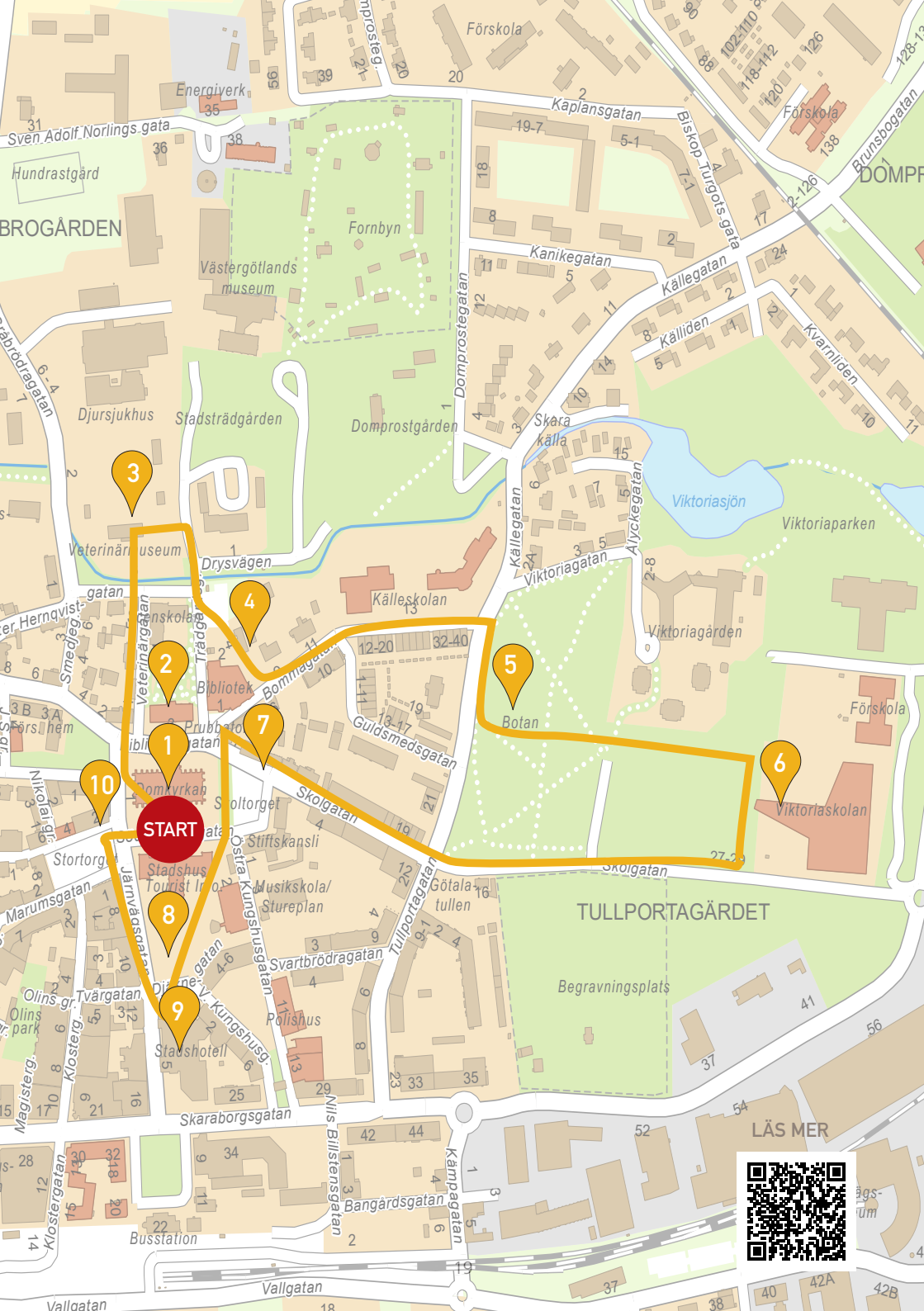
NÄR LEVDE DE?

Omnämnda i vandrigen, i kronologisk ordning:

Skaramästaren: 1100-talet
Biskop Brynolf (Algotsson): 1248-1317
Den heliga Birgitta: 1303-1373
Magnus Eriksson: 1316-1374
Jesper Swedberg: 1653-1735
Sven Hof: 1703-1786
Peter Hernqvist: 1726-1808
Clas Bjerkander: 1735-1795
Johan Henrik Kjellgren: 1751-1795
Carl Johan Malmsten: 1814-1886
Adolf Hamilton: 1820-1896
Axel Gustaf Adelcreutz: 1821-1880
Axel Wästfelt: 1821-1901
Curry Treffenberg: 1825-1897
Helgo Zettervall: 1831-1907
Clara Wallmark: 1847-1924
Gunnar Wennerberg: 1863-1914
Nils Sjögren, 1894-1952
Erik Järnåker: 1904-1992
Johannes Edfelt: 1904-1997
Bo Beskow: 1906-1989
Eva Åsbrink: 1912-2001
Karl Erik Proft: 1914-2009
Drott Gyllenberg: 1920-1974
Lars-Göran Blank: 1938-2014

OCH NYFIKNA PÅ FRAMTIDEN!

*Om alla dessa människor har bidragit till vad vi är idag,
vad kan då inte framtiden föra med sig?*

START

3

4

2

7

5

10

1

8

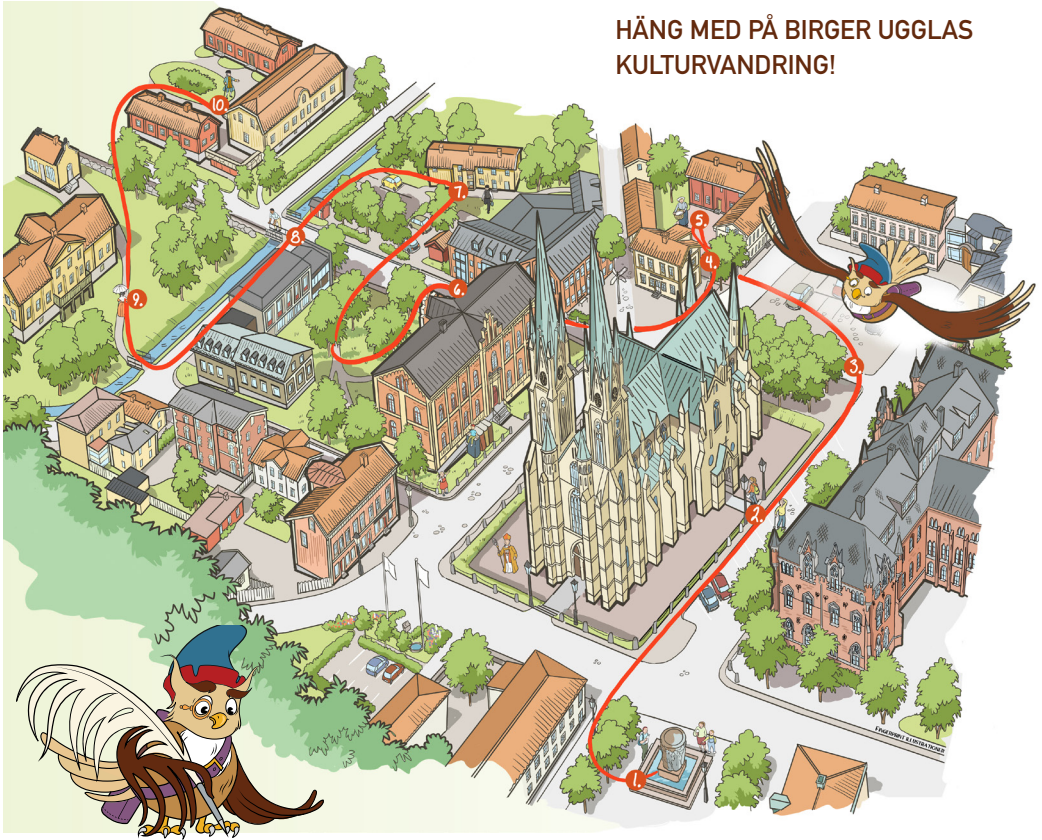
9

6

LÄS MER

HÄNG MED PÅ BIRGER UGGLAS KULTURVANDRING!

Hjälp Birger Ugglas att lösa 10 klurigheter och lär dig mer om Skaras fantastiska kulturskatter. Vid varje plats finns en skylt med en QR-kod som leder dig till en fråga. Om du hellre vill vara analog finns en barnfolder med frågor på Bokäventyret eller biblioteket. Alla barn som svarat rätt på alla 10 frågor kan hämta en liten gåva på Bokäventyret eller på Skara bibliotek (gäller barn upp till 10 år och under Bokäventyrets och bibliotekets öppettider).

Birger Ugglas kulturvandring är anpassad för barn i åldrarna 5-10 år. Men även vuxna kan hitta intressant information om varje plats. I nuläget finns den digitala versionen på svenska, engelska, somaliska och arabiska.

Kulturvandringen är ett samarbete mellan Skara kommun, Skara pastorat, Skara Gille, Skara Skolscen, Veterinärhuset och Västergötlands museum.

bokaventyret.se

SKARA